

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL X. X. IR AAS „BTA BALTIC INSURANCE COMPANY“ GINČO NAGRINĖJIMO

2020 m. rugpjūčio 5 d. Nr. V 2020/(21.27.E-2101)-242-322
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo pareiškėja prašė išnagrinėti tarp jos ir AAS „BTA Baltic Insurance Company“, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą (toliau – draudikas), kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2020 m. balandžio 26 d. įvyko eismo įvykis, per kurį susidūrus dviem automobiliams buvo apgadintas pareiškėjai priklausantis automobilis „Audi A4“, valst. Nr. (*duomenys neskelbiami*). Pareiškėja kreipėsi į draudiką, apdraudusį eismo įvykio kaltininko civilinę atsakomybę privalomuoju transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimu, prašydama išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią automobiliui padarytą žalą.

Pareiškėja kreipėsi į draudiką ir nurodė, kad už transporto priemonės sugadinimus pageidautų draudimo išmoką gauti pinigais. Draudikas gautą pranešimą užregistravo duomenų sistemoje ir pradėjo administruoti žalos bylą Nr. (*duomenys neskelbiami*). Draudiko ekspertas, gavęs apgadintos transporto priemonės dokumentus ir sugadinimų nuotraukas, įvertino transporto priemonės „Audi A4“ sugadinimus ir 2020 m. gegužės 5 d. telefonu informavo pareiškėją, kad automobilio remontas kainuos 1 772,45 Eur.

Pareiškėja nesutiko su draudiko apskaičiuotomis transporto priemonės remonto išlaidomis, todėl kreipėsi į UAB „Kauno nepriklausomų ekspertų biuras“, prašydama parengti transporto priemonės „Audi A4“ vertinimo ataskaitą. 2020 m. gegužės 10 d. draudikui pateiktoje Transporto priemonės vertinimo ataskaitoje Nr. (*duomenys neskelbiami*) (toliau – Vertinimo ataskaita) nurodyta, kad automobilio remonto kaina yra 3969,54 Eur (be PVM).

Gavęs Vertinimo ataskaitą, draudikas kreipėsi į tris remonto įmones – UAB „Delondas“, UAB „Autobroliai“ ir UAB „Žėrutis“, kad būtų apskaičiuota transporto priemonės „Audi A4“ sugadinimų remonto kaina. UAB „Delondas“ sudarytoje automobilio „Audi A4“ remonto sąmatoje nurodyta, kad remontas kainuos 2 529,65 Eur (be PVM), UAB „Autobroliai“ sudarytoje automobilio remonto sąmatoje buvo nurodytos 2 277,21 Eur (be PVM) automobilio remonto išlaidos, o UAB „Žėrutis“ sudarytoje automobilio remonto sąmatoje nurodyta, kad automobilį galima suremontuoti už 2 159,17 Eur (be PVM).

Draudikas pareiškėją raštu informavo, kad buvo priimtas sprendimas pareiškėjai išmokėti 2 322,01 Eur draudimo išmoką, atlyginančią dėl įvykio padarytą žalą. Taip pat, atsižvelgiant į nepriklausomo vertintojo pateiktas papildomas nuotraukas, draudikas nusprendė atlyginti 50 proc. nepriklausomo vertintojo samdymo išlaidų, t. y. 150 Eur. Kadangi draudikui nebuvo pateikta dokumentų, patvirtinančių faktinę transporto priemonės remonto kainą, o įvardytos remonto įmonės nustatė remonto kainą pagal savo įkainius ir pateikė pasiūlymus suremontuoti transporto priemonę, draudikas draudimo išmoką apskaičiavo pagal pateiktų trijų remonto įmonių pasiūlytos kainos vidurkį. Draudikas taip pat akcentavo ir tai, kad draudimo išmoka gali būti perskaičiuota, jei, remontuojant transporto priemonę, bus pastebėta papildomų defektų. Pareiškėja nesutiko su draudiko priimtu sprendimu, todėl tarp šalių kilo ginčas.

Kreipimesi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo pareiškėja prašo rekomenduoti draudikui išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal Vertinimo ataskaitą, ir atlyginti visas turto vertintojo samdymo ir pakaitinio automobilio nuomos išlaidas. Pareiškėja nurodo, kad draudikas neatliko savarankiško ir išsamaus automobilio žalos nustatymo ir

nepagrįstai atsisakė remtis pareiškėjos pateikta Vertinimo ataskaita. Pareiškėjos teigimu, draudikas nevykdė savo pareigų, netinkamai apžiūrėjo automobilį, todėl nustatė neteisingą ir nepagrįstą draudimo išmokos dydį. Pareiškėja siūlė draudikui susitarti su autoservisu dėl jos automobilio apžiūros, tačiau draudikas nesiėmė jokių veiksmų. Pareiškėjos nuomone, jos automobilis yra sugadintas ir netinkamas eksploatacijai, o draudiko apskaičiuotos draudimo išmokos nepakanka automobilį atkurti į iki eismo įvykio buvusią padėtį. Pareiškėjos teigimu, kadangi ji yra nukentėjusioji pusė, tai ji neturi patirti jokių finansinių nuostolių. Pareiškėja nurodo, kad nagrinėjamu atveju draudikas bando gudrauti ir išmokėti mažesnę draudimo išmokos dydį, nei yra nurodyta Vertinimo ataskaitoje. Taip pat pareiškėja nurodo, kad nepriklausomas turto vertintojas skaičiavo automobilio remonto išlaidas pagal Jungtinių Amerikos Valstijų dalių kainas, kadangi pareiškėjos automobilis yra iš Jungtinių Amerikos Valstijų, o draudikas nepagrįstai draudimo išmoką apskaičiavo pagal Europos Sąjungai skirtų automobilių dalis.

Atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi draudikas nurodė, kad jis išnagrinėjo pareiškėjos pateiktą Vertinimo ataskaitą, tačiau priėmė sprendimą nesivadovauti ja, nes objektyviausias žalos dydžio įvertinimas yra galimas tik tuomet, jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo, t. y. apgadinto automobilio savininkas, yra suinteresuotas atlikti transporto priemonės remontą, o ne gauti kompensaciją už padarytus apgadinimus pinigine išraiška. Draudiko nuomone, nepriklausomų turto vertintojų apskaičiuotas nuostolio dydis nėra pagrįstas dokumentais, kurie leistų patvirtinti, kad transporto priemonės remontui yra būtina 3 969,54 Eur draudimo išmoka. Be to, draudikas nurodo, kad jo priimtas sprendimas visiškai atitinka teismų praktiką.

Draudiko teigimu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 13 punkte nustatyta, kad draudikas turi teisę nustatyti nukentėjusio trečiojo asmens transporto priemonei padarytos žalos dydį, vadovaudamasis įmonių, turinčių teisę remontuoti sugadintą turtą, pateiktais turto remonto išlaidų skaičiavimais. Draudikas teigė, kad, vadovaudamasis Taisyklių 13 punkto nuostatomis, kreipėsi į tris rinkoje veikiančias automobilių remonto įmones, kad būtų pateikti transporto priemonės „Audi A4“ remonto išlaidų skaičiavimai pagal tų remonto įmonių nustatytus darbų ir detalių įkainius. Draudiko teigimu, buvo apskaičiuota 2 322,01 Eur vidutinė automobilio „Audi A4“ remonto kaina, t. y. buvo priimtas sprendimas draudimo išmoką apskaičiuoti pagal trijų remonto įmonių pasiūlytos kainos vidurkį.

Draudikas taip pat pažymi ir tai, kad kadangi pareiškėja faktiškai neremontavo automobilio, tai draudiko ekspertas apskaičiavo pareiškėjos automobilio technologinį remonto laikotarpį, už kurį draudikas yra pasirengęs išmokėti pareiškėjai draudimo išmoką, kai tik pareiškėja pateiks nuomos sutarties dokumentų kopiją ir atsiskaitomosios sąskaitos numerį.

Taigi, draudikas mano tinkamai ir teisingai apskaičiavęs draudimo išmoką, todėl prašo atmesti pareiškėjos reikalavimus.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą, Lietuvos bankas vertina pateiktus įrodymus ir tuo pagrindu priima sprendimą.

Atsižvelgiant į ginčo šalių paaiškinimus ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudimo išmokos, atlyginančios per 2020 m. balandžio 26 d. eismo įvykį transporto priemonei „Audi A4“ padarytų sugadinių remonto išlaidas, reikalavimo atlyginti visas pareiškėjos patirtas turto vertintojo samdymo ir pakaitinio automobilio nuomos išlaidas pagrįstumo.

Dėl draudiko nustatytos draudimo išmokos, atlyginančios per 2020 m. balandžio 26 d. eismo įvykį transporto priemonei „Audi A4“ padarytų sugadinių remonto išlaidas, dydžio pagrįstumo

Lietuvos bankui vertinant ginčo šalių pateiktus įrodymus, svarbu pažymėti, kad Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (TPVCAPDĮ) 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Minėta

žalos dydžio nustatymo taisyklė detalizuota Taisyklių 13 punkte: nukentėjusio trečiojo asmens turtui (transporto priemonei ar kitam kilnojamajam ar nekilnojamajam turtui) padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas ar biuras, vadovaudamasis atsakingo draudiko ar biuro įgaliotų asmenų (ekspertų) ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ar išvadomis, įmonės, kurioje remontuojamas sugadintas turtas, pateiktais šio turto remonto išlaidų skaičiavimais ir (ar) atsižvelgdamas į įmonės, kuri turi teisę remontuoti sugadintą turtą, pateiktus šio turto remonto išlaidų skaičiavimus arba remonto išlaidų pagrindimo dokumentus, taip pat į nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį įrodančius dokumentus.

Vadovaujantis Taisyklių 15 punktu, žalos dėl turto sugadinimo, kai jį remontuoti ekonomiškai tikslinga, atlyginimo dydis nustatomas pagal turėtas remonto išlaidas, būtinas atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos būtinos turto remonto išlaidos (be PVM) atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Būtinas remonto išlaidas sudaro remonto ir dažymo darbų, keičiamų dalių (nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo) bei dažymo medžiagų vertė ir papildomos išlaidos (transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos išlaidos). Būtinos remonto išlaidos apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį, vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais.

Atsižvelgiant į pirmiau minėtas per eismo įvykį patirtos žalos nustatymą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas, pažymėtina, kad turto Vertinimo ataskaita, neginčijant joje nurodytų duomenų teisingumo, yra vienas iš, bet ne vienintelis, žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų, todėl turėtų būti vertinama atsižvelgiant į visų turimų – taigi, tiek draudiko, tiek pareiškėjo pateiktų – įrodymų visumą. Konstatavus minėtą aplinkybę, kartu darytina išvada, jog turto Vertinimo ataskaitos buvimas savaime nesuapponuoja ir prielaidos, kad ji turi didesnę įrodomąją galią nei kiti žalos administravimo byloje esantys įrodymai ir savaime jų nepaneigia, nes, kaip jau minėta, turto Vertinimo ataskaita yra viena iš įrodinėjimo priemonių, ji turi būti vertinama kartu su kitais įrodymais pagal bendrąsias įrodymų vertinimo taisykles.

Pareiškėja, remdamasi UAB „Kauno nepriklausomų ekspertų biuras“ sudarytos Vertinimo ataskaitos duomenimis, prašo išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią transporto priemonei „Audi A4“ per 2020 m. balandžio 26 d. eismo įvykį padarytų sugadinimų remonto išlaidas. Siekdamas nugincyti turto Vertinimo ataskaitą, draudikas vadovaujasi remonto įmonių UAB „Autobroliai“, UAB „Delondas“ ir UAB „Žėrutis“ pateikta informacija apie transporto priemonės remonto išlaidas.

Kaip minėta, Vertinimo ataskaitoje nurodyta, kad transporto priemonės „Audi A4“ remonto kaina – 3 969,54 Eur (be PVM). Remiantis draudiko atliktu rinkos tyrimu, nustatyta, kad UAB „Delondas“ nurodė, jog transporto priemonę suremontuotų už 2 529,65 Eur (be PVM); UAB „Autobroliai“ nurodė, kad automobilis būtų suremontuotas už 2 277,21 Eur (be PVM), o UAB „Žėrutis“ nurodė, kad automobilio remonto išlaidos sudarytų 2 159,17 Eur (be PVM).

Vertinant pareiškėjos reikalavimą draudimo išmoką apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitą, pažymėtina, kad, atsižvelgiant į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarčių kompensacinę paskirtį ir nuostolių draudimo sutartyse, prie kurių priskiriamos minėtos sutartys, įgyvendinamą CK 6.251 straipsnyje įtvirtintą visiško nuostolių atlyginimo principą, žalos atlyginimu turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia ir tai, kad, sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo, turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustačius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, iš dalies yra neapgintos nukentėjusio asmens teisės. Kai nustatytas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015).

Išanalizavus pateiktus duomenis, matyti, kad pateiktos UAB „Delondas“, UAB „Autobroliai“ ir UAB „Žėrutis“ parengtos transporto priemonės „Audi A4“ remonto sąmatos patvirtina, kad automobilio atkūrimo iki būklės, buvusios prieš 2020 m. balandžio 26 d. įvykį, išlaidos nesiekia turto vertintojo nustatytų transporto priemonės remonto išlaidų ir turto vertintojo apskaičiuotos automobilio remonto išlaidos skiriasi nuo tų, kurias apskaičiavo remonto įmonės. Taigi, remiantis Lietuvos bankui pateiktais įrodymais, negalima teigti, kad turto vertintojas, nustatydamas automobilio „Audi A4“ remonto išlaidų dydį, vadovavosi CK

6.38 straipsnyje įtvirtintu sutarčių vykdymo ekonomiškumo principu ir automobilio remonto išlaidų dydį apskaičiavo, atsižvelgdamas į ekonomiškiausią, o ne į brangiausią transporto priemonės remonto variantą.

Lietuvos bankui nebuvo pateikta įrodymų, patvirtinančių, kad draudiko pateiktos remonto sąmatos buvo sudarytos nesivadovaujant Taisyklių 15 punkto nuostatomis. Remonto įmonių skaičiavimai buvo atlikti vadovaujantis Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000 m. balandžio 17 d. Nr. 120 / 2000 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. 101 patvirtintos Kelių transporto priemonių vertinimo instrukcijos 14 punktu, kuriame įtvirtintas transporto priemonių atkūrimo sąnaudų nustatymo principas iš esmės atitinka Taisyklių 15 punkto nuostatas dėl būtinų remonto išlaidų atlyginimo ir apskaičiavimo, taikant vidutinius remonto darbų įkainius, atitinkančius technologijos lygį. Atsižvelgiant į CK 6.251 straipsnyje įtvirtintą visiško nuostolių atlyginimo principą ir vadovaujantis CK 6.38 straipsnio 3 dalyje nustatytu prievolių vykdymo ekonomiškiausiu būdu principu, darytina išvada, kad draudiko apskaičiuotas žalos dydis yra pagrįstas objektyviais įrodymais (remonto įmonių sudarytomis transporto priemonės remonto sąmatomis), patvirtinančiais, kad už apskaičiuotą nuostolius kompensuojančią išmoką automobilis būtų visiškai atkurtas į iki 2020 m. balandžio 26 d. eismo įvykio buvusią padėtį, o tai atitinka teisės aktuose įtvirtintas žalos nustatymo taisykles.

Pareiškėja kreipimėsi į Lietuvos banką nurodo, kad draudikas nepagrįstai apskaičiavo pareiškėjos patirtą nuostolio dydį, nes remonto pasiūlymuose nurodytos keičiamos dalys yra skirtos ne Jungtinėse Amerikos Valstijose gamintiems, o Europos rinkai skirtiems automobiliams, todėl ji nesutinka su draudiko apskaičiuota draudimo išmoka. Vertinant abiejų šalių į bylą pateiktus duomenis, svarbu pažymėti, kad iš draudiko pateiktų transporto priemonės remonto sąmatų matyti, kad sąmatos yra sudarytos konkrečiam automobiliui, pagal gamintojo pateiktą informaciją apie automobilio komplektaciją, nes pateiktose sąmatose yra matomi konkrečiam automobiliui pagal jo kėbulo numerį (VIN) skirtų detalių kodai. Pareiškėja nei draudikui, nei Lietuvos bankui nepateikė jokių duomenų, kurių pagrindu būtų galima nustatyti, kad detalės Jungtinių Amerikos Valstijų ir Europos rinkai skiriasi arba kad draudiko pateiktose transporto priemonių remonto sąmatose pateiktos detalės nėra skirtos pareiškėjos transporto priemonei ir pagal sąmatose nurodytą kainą ji nebūtų atkurta į iki eismo įvykio buvusią padėtį. Anaiptol pareiškėjos pateiktoje Vertinimo ataskaitoje taip pat nėra pateikiama informacija, kad, apskaičiuojant nuostolio dydį, buvo vadovujamasi detalėmis, kurios yra skirtos tik Jungtinių Amerikos Valstijų rinkai. Be to, draudikas Lietuvos bankui pateikė UAB „Autojuta“ darbuotojo el. laišką, kuriame yra nurodyta, kad pareiškėjos modeliui priklausančios detalės nieko nesiskiria nuo Europos Sąjungai skirto modelio. Taigi, atsižvelgiant į pirmiau pateiktus argumentus, darytina išvada, kad draudiko pateiktos transporto priemonės remonto sąmatos yra teisingos, pagrįstos ir atitinka teisės aktuose įtvirtintas žalos apskaičiavimo taisykles.

Kadangi Lietuvos bankui pateikti įrodymai suteikia pagrindą konstatuoti, kad draudiko sprendimas draudimo išmoką apskaičiuoti pagal remonto įmonių nustatytą automobilio remonto išlaidų vidurkį atitinka tikslios žalos dydžio nustatymo taisykles, nėra pagrindo pareiškėjos reikalavimo draudimo išmoką apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitos duomenis pripažinti pagrįstu.

Konstatuotų aplinkybių kontekste svarbu ir tai, kad nesivadovavimas nepriklausomo turto vertintojo sudaryta Vertinimo ataskaita nereiškia, kad draudikas, pareiškėjai pateikus įrodymus, patvirtinančius, kad už išmokėtą draudimo išmoką nebuvo galima atkurti jam priklausančios transporto priemonės į iki 2020 m. balandžio 26 d. eismo įvykio buvusią būklę, neturėtų atlyginti ir pareiškėjo nuostolių, viršijančių išmokėtą draudimo išmoką.

Dėl nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų atlyginimo

Pareiškėja Lietuvos banko taip pat prašė rekomenduoti draudikui atlyginti likusią dalį, t. y. 150 Eur, turto vertintojo samdymo išlaidų, kurias patvirtina 2020 m. gegužės 8 d. Pinigų priėmimo kvitas, Serija NE Nr. (*duomenys neskelbiami*).

Vadovaujantis CK 6.38 straipsnyje įtvirtintais prievolių vykdymo principais, prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai ir nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra, – vadovaujantis protingumo kriterijais. Jeigu vienai iš šalių prievolės vykdymas kartu yra ir profesinė veikla, ši šalis turi vykdyti prievolę taip pat pagal tai profesinei veiklai taikomus reikalavimus. Kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir vykdydama prievolę bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga

kooperuotis).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę pasamdyti turto vertintoją, jog jis nustatytų turtui padarytos žalos dydį, jeigu draudiko įgaliotas asmuo neatvyko apžiūrėti sugadinto turto per šio straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą. Tokiu atveju atsakingas draudikas privalo atlyginti protingumo kriterijus atitinkančias nukentėjusio trečiojo asmens turėtas turto vertintojo samdymo išlaidas. Toje pačioje TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje taip pat nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo. Draudikas teigia tinkamai įvykdęs pareigą apžiūrėti turtą, todėl pagal specialiajame įstatyme įtvirtintą reglamentavimą neturi prievolės atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų.

Lietuvos bankas sutinka, kad įprastai, jeigu asmuo nusprendžia pasinaudoti TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teise savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, draudikas neturi pareigos atlyginti dėl to patirtų išlaidų. Vis dėlto, vadovaujantis minėtais prievolių vykdymo principais, Lietuvos banko nuomone, TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatos nereiškia, kad draudiko pareiga atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas gali kilti besąlygiškai tik vieninteliu atveju – per nustatytą terminą neapžiūrėjus sugadinto turto. Toks TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatų aiškinimas, koku vadovaujasi draudikas, tam tikrais atvejais sudarytų sąlygas iškreipti transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo pagrindus ir principus: galėtų susidaryti situacija, kai TPVCAPDĮ nustatyta nukentėjusio trečiojo asmens teisė savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo virstų esmine teisingo nuostolio nustatymo sąlyga ir iš esmės eliminuotų draudiko atsakomybę dėl tinkamo savo prievolių vykdymo. Todėl Lietuvos bankas mano, kad nepriklausomo vertintojo samdymo išlaidos nukentėjusiam trečiajam asmeniui turi būti atlygintos tuomet, jei jas nukentėjęs asmuo patiria įrodinėdamas žalos dydį, o draudikas, vadovaudamasis pateiktomis ekspertų išvadomis, perskaičiuoja draudimo išmoką, taigi, pripažįsta, kad iš pradžių ją buvo apskaičiavęs neteisingai.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas. Tai reiškia, kad įstatyme būtent draudikui numatyta prievolė nustatyti padarytos žalos dydį. Kaip jau minėta, apskaičiuodamas draudimo išmoką, draudikas turi laikytis CK 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo ir užtikrinti, kad nukentėjusiam asmeniui žala būtų atlyginta teisingai. Todėl draudikas, profesionalus finansų rinkos dalyvis, savo prievolės turi vykdyti pagal profesinei veiklai taikomus reikalavimus ir administruodamas žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį. Lietuvos banko nuomone, tai, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, neturi jokios įtakos minėtai draudiko pareigai, t. y. neatleidžia draudiko nuo pareigos administruojant žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį.

Atsiliepime draudikas teigia vykdęs įstatymų nustatytus reikalavimus, todėl pareiškėjai nebuvo kilusi būtinybė kreiptis į nepriklausomą turto vertintoją. Vis dėlto iš ginčo šalių pateiktų duomenų matyti, kad draudikas po eismo įvykio sudarė sąmatą, kurioje nustatė, kad pareiškėjos nuostoliai dėl transporto priemonės apgadinimų siekia 1 772,45 Eur (be PVM). Draudikas neneigia, kad pareiškėja buvo informuota apie tokią apskaičiuotą nuostolių sumą. Pareiškėja, nesutikdama su draudiko skaičiavimu, kreipėsi į turto vertintoją ir pateikė draudikui Vertinimo ataskaitą. Pažymėtina, kad galutinis draudiko apskaičiuotas nuostolio dydis – 2 322,01 Eur, t. y. yra didesnis, palyginti su pirmu skaičiavimu. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad pirminio draudimo išmokos dydžio perskaičiavimas yra susijęs būtent su teisingu nuostolio atlyginimu, kai pareiškėja, nesutikusi su pirminiu skaičiavimu, pateikė draudikui Vertinimo ataskaitą ir tik tuomet draudikas kreipėsi į 3 servisus ir mokėtiną draudimo išmoką apskaičiavo vadovaudamasis iš pateiktų remonto sąmatų nustatyto vidurkiu. Kadangi šiuo atveju nuostolio dydžio perskaičiavimas nebuvo susijęs su, pavyzdžiui, paaiškėjusiais naujais automobilio sugadinimais ar kitomis aplinkybėmis, kurių draudikas objektyviai būtų negalėjęs įvertinti atlikdamas pirminį skaičiavimą, darytina išvada, kad, atsižvelgęs į Vertinimo ataskaitą ir perskaičiavęs draudimo išmoką, draudikas pripažino, jog pirminis nuostolio skaičiavimas nebuvo teisingas.

Kaip minėta, pareiškėja su draudiko apskaičiuota suma nesutiko ir kreipėsi į turto vertintoją. Tačiau byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad pareiškėja prieš tai būtų pateikusi draudikui pretenziją dėl galimai neteisingai nustatyto nuostolių dydžio. Todėl negalima teigti,

kad pareiškėja, kilus ginčui dėl nuostolių dydžio, būtų pakankamai bendradarbiavusi su draudiku arba tiesiogiai su draudiku sprendusi ginčą dėl nuostolių dydžio, t. y. pareiškėja netinkamai vykdė bendradarbiavimo pareigą. Kita vertus, vertinant aplinkybę, kad draudikas, gavęs Vertinimo ataskaitą, pakartotinai apskaičiavo pareiškėjos patirtus nuostolius ir pareiškėjui pasiūlė išmokėti 2 322,01 Eur draudimo išmoką, darytina išvada, kad pirminėje sąmatoje apskaičiuota suma iš esmės neatitiko TPVCAPDĮ ir Taisyklių reikalavimų ir nebuvo pakankama, siekiant atkurti pareiškėjos transporto priemonę į iki eismo įvykio buvusią būklę, ir būtent Vertinimo ataskaita turėjo esminės įtakos, kad nuostoliai būtų perskaičiuoti. Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, remiantis protingumo, teisingumo bei sąžiningumo principais ir siekiant užtikrinti šalių teisių bei teisėtų interesų pusiausvyrą, darytina išvada, kad draudikas pagrįstai pareiškėjai atlygino pusę (150 Eur) pareiškėjos patirtų turto vertintojo samdymo išlaidų.

Dėl pakaitinio automobilio nuomos išlaidų atlyginimo

TPVCAPDĮ 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad išmoka šio įstatymo nustatyta tvarka mokama dėl nukentėjusiems tretiesiems asmenims padarytos žalos, kai už žalą atsakingiems asmenims valdant ar naudojant transporto priemonę atsiranda civilinė atsakomybė. Iš teisės aktų, reglamentuojančių žalos atlyginimo klausimus, nuostatų, teisės doktrinos ir susiklosčiusios teismų praktikos darytina išvada, kad asmeniui atlygintini turtiniai praradimai pasireiškia kaip nuostoliai, jeigu dėl neteisėtų veiksmų jis turi tam tikrų išlaidų ir tuo blogina savo turtinę padėtį. Pažymėtina, kad pagal šią sutartį, kaip nuostolio draudimo sutartį, mokama draudimo išmoka yra skirta atlyginti žalą, per eismo įvykį padarytą asmeniui, turtui ir neturtinei žalai, taip pat nuostoliams, atsiradusiems kaip eismo įvykio padarinys, kompensuoti (TPVCAPDĮ 2 straipsnio 2 ir 5 dalys). Esant tokiai reglamentacijai specialiajame įstatyme detaliau žalos atlyginimo klausimas turi būti sprendžiamas pagal bendrąsias civilinės atsakomybės normas. CK 6.249 straipsnio 1 dalyje, kurioje pateikiama žalos samprata, kaip tiesioginiai nuostoliai, yra įrašytos ir asmens turėtos išlaidos, taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jei nebūtų neteisėtų veiksmų. Nukentėjusiam trečiajam asmeniui atlygintini nuostoliai, kaip šio asmens patirtos išlaidos, turi atitikti tokius požymius: jos turi būti priverstinės, būtinos ir protingos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-479/2002). Be to, atsižvelgiant į TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalies nuostatas, svarbu tai, kad atsakingas draudikas per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui moka *tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoką*, neviršijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytą draudimo sumų, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo.

Lietuvos banko vertinimu, svarbu ir tai, kad pakaitinę transporto priemonę nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę išsinuomoti tik tada, jei pagrindžia, kad sugadinta transporto priemonė buvo naudojama jo kasdieniams poreikiams tenkinti (dėl to ginčo tarp šalių nėra). Tačiau tokios išlaidos turi būti pagrįstos, t. y. vartotojas turi pateikti duomenis, kad jis buvo sudaręs transporto priemonės nuomos sutartį ir už transporto priemonės nuomą realiai sumokėjo. Iš pateiktų duomenų matyti, kad pareiškėja reikalauja, jog draudikas atlygintų 238 Eur pakaitinio automobilio nuomos išlaidų. Iš pareiškėjos draudikui pateiktos pretenzijos matyti, kad pareiškėja teigia, jog ji laikėsi draudiko nurodytų rekomendacijų ir transporto priemonę išsinuomojo 14 dienų už 17 Eur per dieną (14 d. X 17 Eur = 238 Eur). Taip pat pareiškėja pateikė draudikui 2020 m. birželio 3 d. ir 2020 m. birželio 17 d. Kasos pajamų orderių kvitus, iš kurių matyti, kad pareiškėja už automobilio nuomą patyrė šias išlaidas. Tačiau svarbu yra tai, kad pareiškėja nei Lietuvos bankui, nei draudikui nepateikė nuomos sutarties kopijos, iš kurios būtų galimybė matyti, kokį laikotarpį, už kokią automobilio paros kainą ir kokiam laikotarpiui pareiškėja nuomojosi pakaitinį automobilį, taip pat pareiškėja draudikui nepateikė ir atsiskaitomosios sąskaitos numerio, kur draudikas galėtų pervesti pareiškėjos prašomas lėšas už pakaitinį automobilį. Svarbu ir tai, kad draudikas pareiškėjos ne kartą (2020 m. gegužės 4 d., birželio 15 d. ir birželio 22 d. el. laiškuose, kurie siųsti jai) prašė pateikti trūkstamus dokumentus, tačiau pareiškėja draudikui tokių duomenų vis dar nėra pateikusi. Atsižvelgiant į visus Lietuvos bankui pateiktus duomenis, galima daryti išvadą, kad pareiškėja draudikui nepateikė duomenų, kurių pagrindu draudikas galėtų nustatyti už kokį laikotarpį ir kokią transporto priemonę pareiškėja nuomojosi, taip pat nepateikė savo atsiskaitomosios sąskaitos numerio, į kurią draudikas galėtų pervesti apskaičiuotą draudimo išmoką, todėl galima daryti išvadą, kad draudikas pagrįstai vis dar administruoja žalą ir dar pareiškėjai nėra atlyginęs už pakaitinio automobilio nuomos išlaidas.

Konstatuotų aplinkybių kontekste svarbu yra tai, kad pakaitinio automobilio išlaidų neatlyginimas nereiškia, kad draudikas, pareiškėjai pateikęs trūkstamus duomenis, neturėtų įvertinti pateiktų duomenų ir atlyginti pakaitinio automobilio nuomos išlaidų.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Reguliuojamos rinkos priežiūros skyriaus
viršininkas, pavaduojantis Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Vaidas Cibas